

Latvijā populāras kļuvušas ne-banku uzņēmumu izsniegtās kredītkartes, kas ļauj arī apkrāpt valsti

Jau vismaz piecus gadus arvien lielāku popularitāti iemanto norēķinu karšu pakalpojumi, ko sniedz nevis bankas, bet parastas firmas. Pret firmām ir zemākas prasības, tās ir vieglāk izveidot, nevajag licenci, nav jāmaksā nodevas regulatoriem. Šīs kartes ir ļoti ērts līdzeklis arī aploksņu algu maksātājiem un citos darījumos ar netīro naudu, jo to klientus nepārbauda. Valdības ēnu ekonomikas apkarošanas plānā par šo nav ne vārda.

Nekā personīga pārliecinājās, ka Latvijā ir iespējams ar izdomātas personas vārdu atvērt kontu šāda uzņēmumā, saņemt maksājumu karti, izņemt naudu bankomātos un norēķināties veikalos.

Maksājumu kartes jau sen nav tikai banku pakalpojums. Izsniegt VISA vai MasterCard var arī parastas firmas, kas saņēmušas tiesības to darīt no maksājumu sistēmu dalībniekiem. Tās var būt gan kredītkartes, gan debetkartes. Šādu firmu pasaulē ir tūkstošiem. Atšķirībā no bankām, kam ir stingras prasības klienta identifikācijai, firmās lietotājs var saņemt maksājumu karti norādot tālruņa numuru vai pat tikai e pasta adresi.

Latvijā pēc šādas sistēmas darbojas Weststein karte. Arī to var pasūtīt ar izdomātu personas vārdu un papildināt anonīmi. Naudu pēc tam var tērēt internetā, veikalos vai izņemt bankomātā. Šo pakalpojumu var izmantot arī noziedzīgiem mērķiem.

SIA Weststein Latvijā darbojas no 2014.gada decembra. Kompānijas apgrozījums pērn bija vien 1132 eiro. Bet zaudējumi 450 tūkstoši. 2015.gadā zaudējumi bija 115 tūkstoši, bet apgrozījums nav uzradīts. Tā īpašnieks ir Šveicē reģistrētā kompānija BS Finanz Zurich GMBH.

Mārtiņš Berķis - Berģis, Weststein izpilddirektors

Kompānija pārstāv Anglijā dibinātu finanšu tehnoloģiju uzņēmumu, saucās Prepaid Financial Services, ļoti liela kompānija apkalpo ļoti lielu daļu Anglijas municipalitātes un pasaulē kompānijas ar lieliem vārdiem. Mēs esam viņu pārstāvji šeit Latvijā.

Aploksņu algām brīnišķīgs šāds mehānisms...

Nemācēšu teikt, neesmu speciālists. Līdz šim mums ir daži klienti, kas izmanto šo te iespēju. Ir klienti, kam šīs kartes ir izsniegtas kā algu kartes bet nu tas ir jebkura uzņēmuma vadītāja vai īpašnieka kaut kāda atbildība likuma priekšā. Mēs tur tā gluži nevaram visus izkontrolēt. Ne tikai šim produktam. Izmantojot bankas pakalpojumus, izmantojot skaidru naudu uzņēmējam ir iespēja kaut kādā veidā krāpties.

FKTK vai FP nav nākusi interesēties, vai jūs veicat pārbaudi par klientiem?

Nē, mēs... Pirmkārt, šo te pārbaudi, šeit uz vietas nekādus dokumentus neturam un paši šo pārbaudi neveicam. Cilvēki, tāpat kā viņi piesakās interneta vidē, tāpat šos dokumentus nosūta uz pa tiešu mūsu partnerim uz Angliju un viņš tiek identificēts Anglijā.

Firmas mājaslapā internetā var pasūtīt maksājumu karti un reģistrēt kontu. Reģistrācija ir bez personas koda un dokumentiem. Jānorāda tikai e-pasts un tālrunis. Der arī priekšapmaksas sarunu kartes, kas Latvijā ir anonīmas. Ar to pietiek, lai saņemtu maksājumu karti. Nekādas personas pārbaudes netiek veiktas. Kontu var papildināt gan ar pārskaitījumu no bankas konta, vai Narvesen kioskā nopērkot īpašu vaučeri.

Saruna Narvesen.

- *Labdien! Mani interesē tādā lieta – šitai Weststein kartei papildināšanas vaučeri var nopirkt?*
- *10, 11, 12, 20, 50, 100, 150 eiro.*
- *Aha, ok, tad man lūdzu pa 50 eiro. Daudz jums te pērk tos vaučerus? Papildina?*
- *Nē. Nav daudz bijis.*
- *Un kur tad tas kods īstais?*
- *Re, kur – 968cfc*
- *Tajā aplikācijā jāievada tas kods un tad tā naudiņa uzskaitās virsū, ja?*
- *Tieši tā.*

Ievadot kodu, Narvesen samaksātā nauda parādās Weststein kontā. Pēc tam to var tērēt veikalos vai izņemt bankomātā. Dienas limits naudas izņemšanai ir 500 eiro. Gadā summa nedrīkst pārsniegt 2500 eiro. Lai varētu operēt ar lielākām summām, firma klientiem prasa uzradīt dzīves vietu un nosūtīt personu apliecinoša dokumentu kopiju. Tad klients zaudē anonimitāti.

Weststein nav vienīgā kompānija, kuras izsniegtās Mastercard maksājumu kartes var izmantot Latvijā. Finanšu un kapitāla tirgus komisijā par savu darbošanos, pamatojoties uz pakalpojumu sniegšanas brīvību, ir paziņojušas ap 40 Lielbritānijā, Maltā, Luksemburgā un citās Eiropas Savienības valstīs reģistrētas firmas. Cik šādu karšu ir izsniegts Latvijas iedzīvotājiem, FKTK nevar pateikt, jo šo informāciju var sniegt tikai attiecīgās valsts finanšu tirgus uzraugi. Latvijā var pasūtīt arī ārpus Eiropas Savienības reģistrētu kompāniju maksājumu kartes. Par tām vispār nekādas kontroles.

Maija Treija, FKTK Atbilstības kontroles departamenta direktore

Jūsu gadījumā Jūs stāstiet tipoloģiju, kas principa ir tikai viena no iespējām, kā šīs priekšapmaksas kartes var izmantot naudas atmazgāšanai. Es varu pateikt, kas ir aizliegts. Aizliegts ir strādāt nenodrošinot, ka šīs anketas, kas tiek aizpildītas internetā netiek pārbaudītas, ka viņas tiek atvērtas uz Vinniju Pūku. Es zinu, ka šādas mājas lapas ir pieejamas un mēs esam skatījušies tās, kam ar Latviju nav nekāda sakara, viņas šeit nav reģistrētas.

Ārpus Latvijas izdotas anonīmas maksājumu kartes ļauj ēnu ekonomikas darboņiem naudu nodot, nesatiekot saņēmēju. Piemēram, ja uzņēmumā maksā aplokšņu algu, policijai nav iespējams naudas nodošanas brīdī aizturēt maksātāju. Ja arī izmeklētājiem nonāk informācija par šādiem darījumiem, tad to pierādīšana ir sarežģīta, jo jāprasa tiesiskā palīdzība no valsts, kur konts reģistrēts. Tas parasti izmeklēšanu paildzina pat par vairākiem gadiem. Turklāt maksājums uz darbiniekam izsniegtu karti var būt no vēl citā valstī reģistrēta konta.

Edijs Ceipe, Finanšu policijas priekšnieks

No teorētiskā skatu punkta, jebkas, kas pieļauj anonīmu naudas pūsmu, anonīmu naudas izņemšanu un ieskaitīšanu un dāvināšanu, tā paver risku ne tikai finanšu noziegumiem, izvairīšanās no nodokļu nomaksas, bet arī koruptīviem noziegumiem, kukuļdošanai un citiem, pilnīgi noteikti, tas ir risks, kam jāpievērš uzmanība.

Finanšu policijas lietvedībā šobrīd ir tikai viena lieta par aplokšņu algu maksāšanu uz šādām priekšapmaksas kartēm. Tā uzsākta 2014.gadā, izmeklēšana nevedas un nekādu rezultātu nav.

Latvijā neviens situāciju ar ārvalstīs emitētām maksājumu kartēm nav pētījis un nevar pateikt, cik daudz te tādas tiek izmantotas. Nav noteikti arī nekādi papildu ierobežojumi. Tomēr ziedu laiki Eiropā reģistrētajiem maksājumu karšu izdevējiem beigsies jau pēc mēneša, kad visās Eiropas Savienības dalībvalstīs jāsāk darboties ceturtajai noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvai.

Dina Buse, FM Finanšu sektora pārvaldības nodaļas vadītāja

Nebanku maksājumu karšu limiti ar AML 4 direktīvas ieviešanu tiek pazemināti. Proti, no 200 eiro kartes limits, kad ir jāveic klientu izmete, tiek samazināts līdz 150 eiro.

Latvijā reģistrētajām kompānijām jau līdz šim bija stingrāki ierobežojumi, nekā, piemēram, Lielbritānijā. Tur maksimālā darījuma summa neidentificētam klientam ir 500 eiro vienā darījumā un 2500 eiro gada laikā.

Eiropas kompānijām, kas Latvijā brīvi varēja izplatīt anonīmas maksājumu kartes, tagad iespējas būs ierobežotas. **Taču tas neattieksies uz ārpus Eiropas reģistrētiem MasterCard vai Visa emitentiem. Tie nepakļaujas nekādai Latvijas iestāžu kontrolei un viņus var pieķert tikai tad, ja uzņēmumi rupji pārkāpj likumu, pievēršot likumsargu uzmanību.**